ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
שלישי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויגש

(חלק א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקוויי — ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

Likkutei Sichot

Copyright © 2025
by
Kehot Publication Society®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פרשת ויגש

א. אויפ׳ן פסוק ויגש אליו יהודה זאָגן רז״ל[1], אַז אין דער דאָזיקער הגשה (דער־נענטערן זיך) צו יוסף׳ן, איז יהודה געווען גרייט אויף אַלץ, אויך אויף מלחמה.

פאַרוואָס האָט יהודה אַזוי שטאַרק זיך איינגעשטעלט פאַר בנימין׳ען, זאָגט דער פסוק ווייטער „כי עבדך ערב את

1) ב״ר צג, ו.

הנער״. און דערפאַר איז ער געווען גרייט אויך אויף מלחמה.

אין פלוג, ווי אַזוי איז געווען רעכט ביי יהודה׳ן מלחמה האַלטן מיט יוסף׳ן, בשעת אַז יהודה מיט זיינע ברידער זיינען געווען אַ קליינע צאָל און יוסף איז געווען דער הערשער וואָס האָט געהאַט אונטער זיך גאַנץ מצרים?

אמת טאַקע, אַז יהודה איז געווען אַ גבור, אָבער יוסף מיט זיינע קינדער זיינען דאָך געווען נאָך גרעסערע גבורים, ווי עס ווערט דערציילט אין מדרש[2], אַז בשעת יהודה מיט די ברידער האָבן געגעבן אַ קלאַפּ מיט די פיס אַז גאַנץ מצרים איז אויפגעטרייסלט געוואָרן, האָט יוסף אויך געוויזן אַזאַ גבורה, ביז אַז יהודה האָט געזאָגט, זה גבור ממני — ער איז שטאַרקער פון מיר — היינט ווי איז ביי אים געווען רעכט צו האַלטן מלחמה קעגן זיי?

נאָר דער טעם אויף דעם איז: מצד דעם וואָס יהודה האָט גענומען אויף זיך די אחריות פון בנימין׳ען — כי עבדך ערב את הנער — ער זאָל אים צושטעלן צו יעקב׳ן, איז ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס עס בלייבן דאָך גאַנץ די איבעריקע ברידער, האָט ער זיך אָבער מוסר נפש געווען אויך צוליב איין אידיש קינד, ווייל ער האָט גענומען אחריות אויף זיך.

ב. און דאָס איז אַן אָנווייזונג און אַ מוסר השכל פאַר יעדער פאָטער און מוטער, וואָס דער אויבערשטער האָט אויף זיי אַרויפגעלייגט די אחריות פון יעדן איינעם פון זייערע קינדער, אַז זיי דאַרפן זיך מוסר נפש זיין אַפילו אויף איין קינד, אַז מיט אים זאָל ניט פּאַסירן דאָס וואָס עס דאַרף ניט פּאַסירן מיט אַ אידיש קינד.

און דורך דעם מס״נ אויף חינוך הבנים והבנות על טהרת הקודש, קומט מען צום אויספיר פון דער סדרה — ויפרו (און נאָך מערער) וירבו (ביז צו) מאד.

(משיחת ש״פ ויגש, תשי״א)

ג. אויפ׳ן פסוק ואת יהודה שלח גו׳ להורות לפניו גשנה, ברענגט רש״י אין נאָמען פון מדרש „לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה״.

בשעת דער אויבערשטער האָט גע־הייסן יעקב׳ן גיין אין מצרים, האָט יעקב באַוואָרנט פריער — לפניו — אַז דאָרטן זאָלן זיין ישיבות. הגם דער אויבערשטער האָט אים צוגעזאָגט אז ער וועט מיט אים מיטגיין, „אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה״, פונדעסטוועגן האָט יעקב זיך באַמיט צוגרייטען פריער ישיבות, און ערשט דאַן איז ער געגאַנגען אַהין מיטן אויבערשטן, ווייל ישיבות איז דער יסוד און דער קיום פון אידן.

און די ישיבות וואָס יעקב אָבינו האָט געגרינדעט, זיינען געווען די גאַנצע צייט וואָס אידן זיינען געווען אין מצרים, ווי די רז״ל[3] זאָגן: מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם, שנאמר[4] לך ואספת את זקני ישראל.

אין אַלע צייטן און אין אַלע ערטער וואו אידן זיינען געווען, אַפילו אין גלות מצרים, וואָס איז געווען זייער

2) דאָרט צג, ז.

3) יומא כח, ב.

4) שמות ג, טז.

אַ שווערער גלות, זיינען געווען ישיבות וואו מען איז געזעסן און געלערענט תורה, ווייל, ווי געזאָגט פריער: ישיבות זיינען דער עקזיסטענץ פון אידישן פאָלק.

ד. גלות מצרים איז געווען דער שווערסטער גלות פון אַלע גלות'ן, אַפילו פון דעם איצטערדיקן גלות, מצד כמה ענינים:

א) גלות מצרים איז געווען נאָך פאַר מ"ת. הגם אַז אויך דעמאָלט האָט מען געלערענט תורה, ווי עס איז צו זען פון די פיל מאמרי רז"ל, אויך פון דעם מאמר גופא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, פונדעסטוועגן, ווי־באַלד אַז די תורה וואָס זיי האָבן גע־לערנט איז געווען מיט זייער אייגענעם כוח, איז ווי הויך אַ נבראָ זאָל ניט דערלאַנגען — איז דאָס נאָר ביז שרש הנבראים, אָבער ניט העכער[5].

ב) גלות מצרים איז געווען דער ערשטער גלות ביי אידן, ובמילא איז דאָס געווען זייער שווער צו איבער־טראָגן. ווי מיר זען אַז ווען עס טרעפט זיך ביי איינעם אַן אומגליק ר"ל, איז דעם ערשטן מאָל דאָס זייער שווער איבערצוטראָגן, אָבער אַז דער זעלבער אומגליק טרעפט זיך ביי אים נאָך אַמאָל ר"ל, איז שוין ניט אַזוי שווער, וואָרום ער איז שוין „איינגעוואוינט" אין דעם.

ג) אין מצרים זיינען אַלע אידן גע־ווען צוזאַמען. אין די שפּעטערדיקע גלות'ן איז צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות[6]. אַז אידן געפינען זיך אין פאַרשידענע פלעצער, איז אַז מען פייניקט אידן אין איין פלאַץ קען מען דערווייל איבערכאַפּן דעם אָטעם אין אַ צווייטן פלאַץ, און אויך העלפן די אידן וואָס געפינען זיך אין דעם שווערן מצב. דאַקעגן אין מצרים זיינען אַלע אידן געווען אין איין פלאַץ און אונטער איין ממשלה.

ד) מצרים איז געווען זייער אַ שווע־רע לאנד, אַז אפילו קיין עבד[7] האָט ניט געקענט אַנטלויפן פון דאָרטן, און דאָ האָבן געדאַרפט אַרויסגיין פון מצרים ששים רבוא לבד נשים וטף (זעקס מאָל הונדערט טויזנט אויסער פרויען און קינדער).

פונדעסטוועגן, ניט קוקנדיק אויף די אַלע שוועריקייטן, לא פרשה ישיבה מהם. עס זיינען געווען שטענדיק ישיבות אין וועלכע מען איז געזעסן און געלערענט תורה.

ה. מען האָט שוין גערעדט מערערע מאָל, אַז תורה איז ניט ח"ו קיין היסטאָריע־בוך, נאָר יעדער ענין און סיפור, אַפילו יעדער אות פון תורה, איז אַן אָנווייזונג אין יעדער צייט און אָרט.

פאַראַן אַזעלכע וואָס טענה'ן, אַז איצטער איז ניט קיין צייט פון ישיבות, אין אַזאַ שווערן צושטאַנד איז גענוג אויך אַ תלמוד תורה, און אויב שוין יאָ ישיבות, איז אָבער ניט קיין ישיבות ווי אַמאָל, א. אַ. וו.

אויף דעם איז די הוראה פון גלות מצרים: דאָרט, אין מצרים, איז געווען אַ סך אַ שווערערער צושטאַנד ווי איצטער, און פונדעסטוועגן האָט מען

5) זע אויבן עמוד 40 און ווייטער.

6) פסחים פז, ב.

7) מכילתא. רש"י עה"ת שמות יח, ט.

ניט געמאַכט קיין חשבונות און מען האָט געלערנט תורה. נאָך מערער: ניט נאָר וואָס מען האָט ניט געמאַכט קיין חשבונות פון דעם שווערן מצב פון גלות, מען האָט אויך ניט געמאַכט קיין חשבונות וואוהין די תורה דערלאַנגט, צי אין שרש הנבראים צי העכער. היינט איצטער אַז דער גלות איז אַ סך גרינ־גער ווי דעמאָלט, און דער לימוד התורה איז אַ סך העכער ווי דעמאָלט, דאַרף מען אַודאי ניט מאַכן קיין חשבו־נות און עס דאַרפן זיין ישיבות.

ו. די זעלבע זאַך איז בנוגע אויס־האַלטן ישיבות: פאַראַן אַזעלכע וואָס טענה'ן אַז איצטער איז אים ענג — ענג אין קאָפּ און ענג אין קעשענע, — אַז ער וועט אָפּעסן, אָפּטרינקען און אויסשלאָפן זיך, און עס וועט אים ווערן ברייטער אין קעשענע, דעמאָלט וועט ער געבן אויף דער ישיבה, און ער וועט נאָך פראַוועון מסירת נפש, און געבן אויך זיינע קינד־ער אין ישיבה, ביז דרייצן יאָר.

דאַרף מען אים זאָגן: מצרים איז גע־ווען אַ סך אַ שווערערער גלות. מען האָט אַפילו קיין אייגענע קש — שטרוי — ניט געהאַט און מ'האָט געדאַרפט אַרומגיין אין אַ פרעמדע מדינה זוכן שטרוי, בשעת די נוגשים זיינען געשטאַנען מיטן בייטש איבערן קאָפּ און איבער דער פּלייצע, און פונדעסטוועגן — קיין איי־גענע שטרוי איז טאַקע ניט געווען, אָבער ישיבות האָט מען אויסגעהאַלטן.

ז. אין גמרא[8] איז פאַראַן אַ קלער, וואו איז ערגער פאַרביי צו גיין — דורך אַ גאַס פון זונות אָדער פאַרביי אַן עבודה זרה. אין פלוג, דאַרף מען פאַר־שטיין — מילא גיין פאַרביי זונות טויג ניט מצד ראי', וואָרום ראי' אַפילו אָן הרהור – איז מעורר כידוע[9], אָבער וואָס אַרט דאָס אַז ער וועט גיין פאַרביי אַן עבודה זרה? דער טעם פון ראי' איז דאָך דאָרטן ניט שייך, וואָרום וואָס וועט ער זען אויסער האָלץ און שטיינער? נאָר דער טעם איז: יעדער זאַך פועל'ט אויף דעם אויר וואָס אַרום אים, און אין אַן אָרט וואָס ס'איז פאַראַן טומאה, איז אין יענעם אַויר דאָ המשכת הטומאה, און דער אַויר קען פועל'ן אויפן מענטשן[10].

אַנטקעגן וואָס זאָג איך דאָס?

דער אַויר פון גאַס, אַז איצטער איז ניט קיין צייט אויף ישיבות — האָט גע'פועל'ט אויך אויף אַ טייל תלמידי הישיבות.

עס זיינען דאָ תלמידים וואָס טענה'ן, אַז זיי איז שווער צו לערנען ווי מען באַדאַרף, ווייל זיי מוזן זיך פריער פאַרזאָרגן מיט פרנסה. ער קען ניט לערנען רואיק, וואָרום עס דריקט אים שוין אין קאָפּ, מיט וואָס וועט ער מפרנס זיין די קינדער וואָס דער אויי־בערשטער וועט אים געבן נאָכדעם ווי ער וועט קומען צו דער צייט פון שידו־כים, און מען וועט טאָן אין דעם, און ער וועט געפינען זיין בת גילו, און עס וועט זיין תנאים און דערנאָך חתונה און דערנאָך וועלן געבאָרן ווערן קינדער

8) ע"ז יז, א.

9) משנה זבים פרק ב מ"ב. זע אויך קונטרס העבודה פ"ב.

10) וועגן דער ווירקונג פון לופט, זע אויך אין „היום יום" – יא טבת. „קובץ ליובאַוויטש" שנה ראשונה חוב' ד ע' 63 (אג"ק ח"א ע' רלה ואילך).

בשעה טובה ומוצלחת. אויך דאגה׳ט ער וואָס וועט ער זיי איבערלאָזן נאָך הונ־דערט און צוואַנציק יאָר, ובמילא גייט ער שוין אַוועק אין גאַס – על כל פנים זיין כוח העמקה גייט אַוועק – און טראַכט וועגן „תכלית" פון פרנסה.

פון וואַנען קומט אַזאַ געפיל צו תלמידי הישיבות? – פון דעם אַויר פון גאַס כנ"ל. וואָרום, כאָטש, דער רבי דער שווער האָט געזאָגט, אַז די אייז (אין אַמעריקע) האָט זיך שוין גערירט, אָבער פונדעסטוועגן איז פאַראַן אַ חילוק און אַ מרחק אין דעם אייז פון „זיך גערירט", ביז אַז עס זאָל זידן און קאָכן מיט דעם הוי' אלקיך אש אוכלה הוא[11]. דערצו זיינען נאָך אויך פאַר־בליבן שיריים פון פריער, און דער סוג תלמידים כאַפּן פון די פריערדיקע שי־ריים.

ח. אַ לימוד זכות איז טאַקע דאָ אויף זיי, אַז דאָס קומט פון דער אַטמאָספער פון דער סביבה כנ"ל, אָבער עס דאַרף דאָך ניט זיין אַזוי. און אויך אויף דעם איז דאָ אַ הוראה מהנ"ל:

אין מצרים איז אויסער דעם וואָס עס איז געווען זייער אַ שווערער גלות כנ"ל, איז מען געווען אַזוי שטאַרק דערדריקט אַז מ'האָט גאָר ניט פאַרנו־מען אַ מחשבה וועגן אַרויסגיין פון גלות. בשעת משה רבינו האָט אָנגע־זאָגט די בשורת הגאולה איז – ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה[12], און פונדעסטוועגן, איז אַפילו איידער משה איז געקומען און גע־זאָגט פקדתי, האָט מען ניט געטראַכט חשבונות, וואָס וועט זיין דער „תכלית", נאָר מ'איז געזעסן אין ישיבות און געלערנט. איז מכל שכן איצטער דאַרף ניט איינגיין אין קאָפּ, „וואָס וועט זיין דער תכלית", און מען דאַרף זיצן און לערנען ניט טראַכטנ־דיק קיין חשבונות.

ובפרט אַז איצטער איז די עבודה אַ סך אַ גרינגערע ווי דעמאָלט. ווי עס איז באַוואוסט[13] אַז ר"ב ניצוצות פון די רפ"ח ניצוצות שנפלו, האָט מען מברר געווען אין גלות מצרים, ווי עס שטייט וגם ערב ר"ב עלו אתם און עס איז געבליבן ניט מער ווי פ"ו ניצוצות בגי־מטריא אלקים, און אויך פון די פ"ו ניצוצות גופא, האָבן אידן במשך הזמן, מיט שווייס און מיט בלוט, אַ סך פון זיי מברר געווען, און ס'איז געבליבן נאָר פכים קטנים וואָס מ'דאַרף מברר זיין.

ובמילא איז דאָך די עבודה אַ סך אַ לייכטערע, ווייל: א) עס איז געבליבן נאָר אַ מיעוט צו מברר זיין. ב) עס איז פאַראַן דער סיוע הניצוצות וואָס מ'האָט שוין מברר געווען.

(משיחת ש"פ שמות, תשי"ג)

ט. עס שטייט אין כתבי האריז"ל[14], אַז דורך דעם „הא לכם זרע" וואָס אין דעם איז אויך אָנגעדייט אַז יוסף האָט זיי געענויט מל זיין זיך, האָט מען מוסיף געווען חיות אין מצרים – קליפּות, – ענין גלות מצרים. און אין הא לחמא עניא איז מרומז אויך די גאולה.

11) דברים ד, כד.
12) שמות ו, ט.

13) תורה אור ס, ג.
14) פע"ח שער חהמ"צ פ"ו. סי' האריז"ל בהגדה.

— דאָס איז אויך דער טעם וואָס נוסח האריז״ל אין דער פיסקא הא לחמא עניא איז — הא בצירי און ניט האָ בקמץ.

(דער חילוק פון האָ בקמץ ביז הא בצי־רי איז אויך אין פירוש: האָ (בקמץ) לחמא עניאָ כו׳ איז דער טייטש: דאָס איז די לחמא עניאָ וואָס אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, און הא (בצירי) לחמא עניא כו׳ איז דער פשט: נאַט אייך[15] לחמא עניא).

י. בכדי צו פאַרשטיין ווי אַזוי דער „הא לחמא עניא״ איז אַ באַוואָרעניש און אַ תיקון אויף דעם „הא לכם זרע״, דאַרף מען פריער דערקלערן דעם ענין פון דעם קלקול — שאָדן — וואָס עס איז אַרויסגעקומען פון דעם וואָס יוסף האָט געזאָגט, הא לכם זרע.

אין פלוג איז דאָך ניט פאַרשטאַנדיק פאַרוואָס האָט דער „הא לכם זרע״, וואָס יוסף האָט געזאָגט צו די מצריים, ניט געטויגט. על פי שכל דאַרף דאָך אויס־קומען, אַז די הנהגה פון יוסף׳ן בכלל וואָס ער האָט געזאָגט הא לכם זרע, איז ניט נאָר וואָס עס האָט ניט געדאַרפט ברענגען קיין חסרון, נאָר אדרבה, נאָך אַ מעלה. אויסער דעם וואָס מיט דעם „ואת העם העביר״ גו׳ — איבערפירנדיק די מצריים פון איין אָרט צו צווייטן האָט ער אַראָפּגענומען די שאַנד פון זיינע ברי־דער, מען זאָל זיי ניט רופן גולים (גלות־מענטשן)[16], איז דאָך אויך ידוע אַז דער ענין פון יוסף ברוחניות איז צדיק יסוד עולם[17] און זיינע אַלע עובדות זיינען געווען השפעות פון ג־טלעכקייט — איז דאָך דאָס די כוונה הרצוי׳ צו פאַר־שפּרייטן און משפיע זיין ג־טלעכקייט צו אַלעמען, אַפילו צו מצריים?

נאָר דער ענין איז:

יוסף האָט דאָס געטאָן מדעת עצמו. דערפאַר איז כאָטש ער האָט טאַקע גע׳פּו־על׳ט ביי די מצריים אַ דערנענטערונג צו קדושה, אָבער וויבאַלד ער האָט דאָס גע־טאָן מדעת עצמו, האָט עס געבראַכט אַ הוספה פון חיות — לעבן — אין קליפּות, ווייל מצרים, פון זייער זייט, זיינען נאָך אינגאַנצן ניט געווען ראוי צו דעם.

דאָס האָט געבראַכט די שטאַרקייט פון גלות מצרים, וואָס דאָס איז דער פשט פון הא לחמא עניאָ כו׳ בארעא דמצרים, אַז דאָס וואָס יוסף האָט גע־זאָגט הא לכם זרע, איז געווען אַ סיבה אויף דער שטאַרקייט פון גלות מצרים.

ענלעך געפינט מען אויך ביי משה רבינו אַז דורך דעם וואָס ער האָט מיט־גענומען דעם ערב רב מדעת עצמו, האָט דאָס געבראַכט דעם חטא פון עגל. ווי דער אויבערשטער האָט אים געזאָגט[18] שחת עמך אשר העלית גו׳ — וואָס דו האָסט זיי אַרויפגעבראַכט[19].

יא. כ״ק מו״ח אדמו״ר שרייבט אין אַ סך פון זיינע בריוו, אויך איז דאָס פאַראַן אין פאַרשידענע מאמרים, אַז פון יעדער זאַך וואָס מען לערנט איז דער עיקר: אַרויסנעמען פון דעם אַ בכן אין עבודה.

דער פריערדיקער ענין אין שייכות צו עבודה איז:

15) אין מדרש לקח טוב צו ויגש מז, כג: הא לכם מלשון הליכי.

16) חולין ס, ב.

17) משלי י, כה.

18) שמות לב, ז.

19) שמות רבה פמ״ב, ו. זח״ב מה, ב.

מען מאָנט דאָך שטענדיק, מען זאָל מקרב זיין אַלעמען, ניט רעכענענדיק זיך ווער עס זאָל ניט זיין. אָבער מען דאַרף שטענדיק געדענקען אַז מען זאָל אַליין ניט אָפּטרעטן, און דער קירוב וואָס מען איז יענעם מקרב דאַרף זיין אָן קיינע פשרות חס ושלום אין תורה און מצוות.

און לויט דעם באַוואוסטן וואָרט, אַז בשעת איינער טרינקט זיך רחמנא לצלן מוז מען אים ראַטעווען, אָבער מען דאַרף זיין פאָרזיכטיק אַז מען זאָל אַליין ניט דערטרונקען ווערן ח"ו.

און ווי מען האָט שוין אַמאָל גע־רעדט[20] אין דעם פירוש פון דער משנה[21] הוה מתלמידיו של אהרן כו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, אַז אין דעם זיינען פאַראַן צוויי הוראות: א) מען דאַרף מקרב זיין אַלעמען, אַפילו בריות (ד. ה. אַזעלכע וועלכע האָבן ניט קיין אַנדער זכות מער ניט ווי דאָס וואָס דער אויבערשטער האָט זיי באַשאַפן); ב) דער אופן אין דעם דאַרף זיין "ומקרבן לתורה", ניט צופּאַסן די תורה לויט דעם גייסט פון די בריות, חס ושלום, נאָר אדרבה, מקרב זיין די בריות צו תורה — תורה תמימה אָן קיינע פשרות. אַזוי אויך בנוגע מנהגי ישראל וואָרום מנהגי ישראל תורה[22].

יב. וואָס ס'איז נוגע לפועל:

פאַראַן אַזעלכע וואָס טענה'ן, בשעת איך קען מקרב זיין אַ אידן צו אידיש־קייט — איז וואָס זאָל איך דאָ גיין מאַכן חשבונות? איך וועל פאַרבויגן אַ ביסל וועגן מחיצות אין אַ שול וכדומה, דער־ווייל אָבער וועלן דאָך קומען נאָך אַ סך אידן אין שול, און זיי וועלן נענטער ווערן צו אידישקייט.

און נאָך טענה'ט מען: מילא אין אַ סביבה פון אידן שומרי תורה ומצוות, דאַרף מען טאַקע מהדר זיין אויך אויף אַ קוצו של יו"ד, אָבער בשעת מען געפינט זיך אין אַן אָרט וואָס ס'איז דאָ קעגנערשאַפט צו תורה ומצות, דעמאָלט דאַרף מען פאַרבויגן אויפן „טפל", בכדי צו פאַרהיטן דעם עיקר.

איז למה הדבר דומה — צו וואָס איז דאָס געגליכן — צו איינעם וואָס וועט זאָגן, אַז אין דער היים און אין אַ שעת שלום וועט ער גיין מיט כלי־זיין, וואָרום הגם עס איז טאַקע אַ שעת שלום, פונדעסטוועגן איז זיכערער בשעת ער וועט גיין מיט כלי זיין. אָבער בשעת ער גייט אויף מלחמה, וועט ער גיין אָן כלי־זיין, ווייל: ערשטנס, וויל ער אַז מען זאָל ניט דערקענען אַז ער איז אַ שונא. צווייטנס, כדי ער זאָל זיך קענען גרינגער באַוועגן, בשעת ער וועט דאַרפן. פאַרשטייט מען דאָך אַז עס איז אַ שטות גדול ומוחלט.

יג. אויף אַ געוויסער אסיפת הרבנים מיט יאָרן צוריק האָט איינער געזאָגט, אַז בשעת מען נוצט וואַסער אויף טרינקען, איז אַ נפקא מינה צי עס איז גוטע וואַסער צי ניט; בשעת מען דאַרף אָבער לעשן אַ שריפה, איז ניט קיין נפקא מינה וועלכע וואַסער דאָס איז. האָט אים כ"ק מו"ח אדמו"ר געענט־פערט: דאָס איז נאָר דאַן בשעת עס איז זיכער אַז דאָס איז וואַסער, עס איז מער

20) זע אויך לקו"ש ח"ב ע' 316־315.

21) אבות פ"א מי"ב.

22) זע ירושלמי פסחים פ"ד ה"א ובפרקי דר"א פמ"ה.

ניט אַ קלער צי ס'איז ריינע וואַסער אָדער ניט. בשעת אָבער עס איז גאָר ניט קיין וואַסער, נאָר עס איז קעראָסין – נעפט – דעמאָלט איז ניט נאָר וואָס מען קען דערמיט ניט לעשן די שריפה, נאָר אדרבה, די שריפה וועט נאָך ווערן שטאַרקער, הגם אַז קעראָסין איז אויך אַ משקה.

און אַזוי איז אויך בנוגע דעם אויבנ־דערמאָנטן ענין, אַז מיט משנה זיין אַפילו אַ מנהג ישראל איז ניט נאָר וואָס מען קען דערמיט ניט פועל'ן לטובה אויף דער סביבה, נאָר גאָר פאַרקערט.

אַזוי ווי עס איז דאָ אין גמרא[23], בנוגע די סליחה וכפרה פון יום כפור, אַז אַפילו למאן דאמר עצומו של יום מכפר אָן תשובה, און אַפילו אויף עבירות וואָס ער האָט געטאָן יום כיפור גופא, אָבער אויף עבירות וועלכע ער האָט געטאָן אין יום כיפור, וואָס זיינען פאַרבונדן מיט איסורים פון יום כיפור אַליין, איז יום כיפור ניט מכפר, ווייל אין קטיגור נעשה סניגור[24].

יד. און אויף דער טענה, אַז וועמען אַרט דאָס אַז ער וועט פאַרבויגן אַ חוט השערה, וויבאַלד אַז דורך דעם וועט ער פאַרדינען דעם עיקר?

זיינען פאַראַן דערויף צוויי תשובות:

א) אפילו אויב עס וואָלט געווען זיכער, אַז מען וועט האָבן דורך דעם די גרעסטע תועלת אין קירוב ישראל לא־ביהם שבשמים, שטייט אָבער אויף אַזעלכע ענינים: אל תהי צדיק הרבה[25]. מען דאַרף ניט זיין פרימער פון דער תורה. וויבאַלד אַז על פי שולחן ערוך טאָר מען ניט, דאַרף ער ניט זיין פרימער פאַרן שולחן ערוך, און דאַרף ניט זאָרגן אויף מקרב זיין אידן צו אידישקייט מער ווי תורה זאָרגט.

קען ער דאָך ווייטער טענה'ן: גוט, איך בין טאַקע ניט מחוייב צו זאָרגן פאַר אידן מער ווי תורה זאָרגט פאַר זיי, אָבער וועמען אַרט דאָס אַז איך וועל יאָ זאָרגן? דאַרף מען אים ענטפערן אַז ס'איז ניט אַזוי, ער האָט באמת ניט קיין רשות עובר צו זיין אויף דברי תורה, צוליב זיין פרומקייט. און ווער זאָגט דאָס אַז די תועלת פון מקרב זיין אידן (וואָס ער מיינט אַז ער וועט דורכדעם דערגרייכן) איז וויכטיקער ווי דער דין אין שולחן ערוך.

ב) דאָס אַלץ וואָלט געווען אַפילו אויב מען וואָלט געווען זיכער אַז דער סאָרט פירונג ברענגט אַ וויכטיקן נוצן. דער אמת איז אָבער, אַז וויבאַלד דאָס איז ניט על פי תורה, וועט עס זיכער ניט ברענגען קיין תועלת – נוצן – נאָר אַדרבה, קלקול – שאָדן.

טו. און דאָס איז וואָס מיר זאָגן: הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים, וואָס דאָס איז אַ תיקון אויף דעם וואָס יוסף האָט געזאָגט הא לכם זרע.

מיר ווייסן – זאָגן מיר – אַז דורך דעם וואָס יוסף האָט געזאָגט הא לכם זרע איז – אכלו אבהתנא

23) זע כריתות ז, א. צפנת פענח (להגאון הרגצובי) על הרמב"ם הל' יבום פ"ד ה"כ.
24) ברכות נט, א.

25) קהלת ז, טז.

בארעא דמצרים, האָט דאָס גורם געווען דעם גלות מצרים כנ״ל. דער־פאַר איז כאָטש כל דכפין ייתי וייכול כל דצריך ייתי ויפסח, מען דאַרף טאַקע אַלעמען מקרב זיין, אָבער מען דאָרף עס טאָן נאָר אין דעם וועג ווי תורה מאָנט, טאַקע ייתי וייכול, אָבער מיטן באַדינג אַז ייתי ויפסח, ער דאַרף און מוז מאַכן דעם גאַנצן סדר הפסח.

און דורך דעם וואָס מען גייט אין דער וועג, פועל׳ט מען, אַז הגם השתא הכא און השתא עבדין, פונדעסטוועגן איז לשנה הבאה בארעא דישראל און לשנה הבאה בני חורין.

(משיחת ליל ב׳ דחה״פ, תשי״ד)